

fia – Kovács Frigyes – számomra érthetetlenül bugyutára veszi a figurát. Ebben részben Szilágyi Nándor, Stüsszi, a kisebbik fiú is követi. Miért? Általában fölöslegesnek és érthetetlennek látom az egyes szerepek túlzott színészi karikírozását (Balázs Piri Zoltán, Kovács Etelka). A tábori rosszlányt, akiből kispolgári úriasszony lesz, Faragó Edit játssza. Életes, üde színfoltja lehetne az előadásnak, ha nem hibázna minden mondatában.

Jó, becsületes szándék, egy-két kiváló alakítás, néhány hatásos jelenet és a rendezői önkritika igénye jellemzi az Újvidéki Színház Brecht-előadását, amelynek minden adottsága megvan, hogy a társulat háborúellenes sorozatában is s a színház műsorában is jelentős helye legyen.

GEROLD László

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

VARÁZSLATOS, ÖNTÖRVÉNYŰ VILÁG

Az Atelje 61 retrospektív kiállítása, Sportközpont, Újvidék

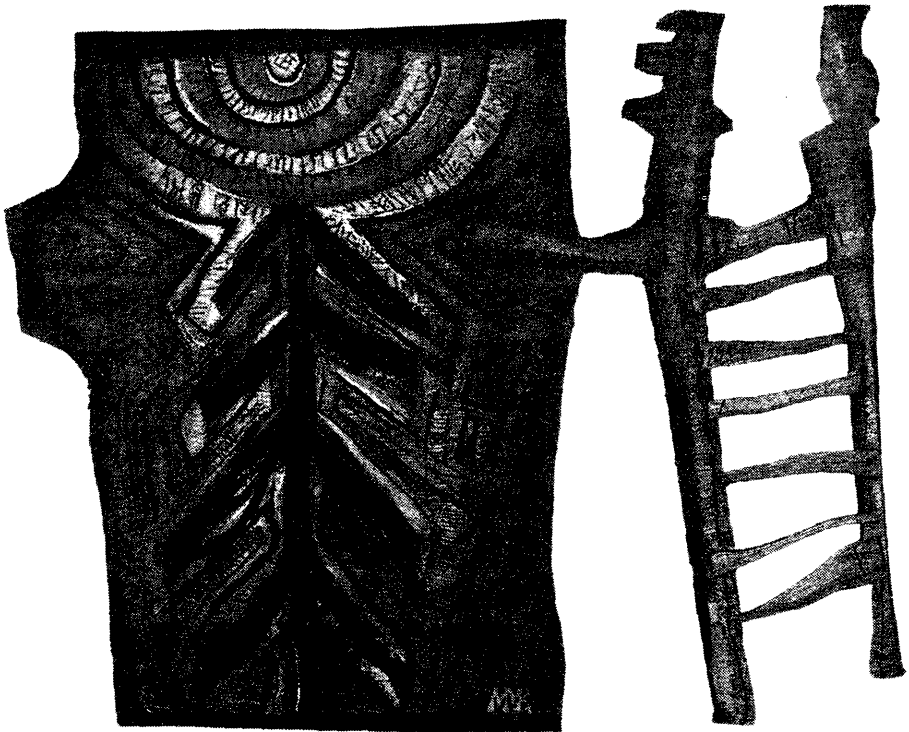
A nézőnek először önmagában kell tisztáznia valamit. Ha „designelfogultan” tekint a textilművészetre, akkor feloldhatatlannak tűnő ellentmondásokba keveredhet: a szemnek tetszenek a konkrét funkciót nélkülöző tértextíliák, ugyanakkor számon kéri a funkciót is. Szerencsére a valóság ez esetben sokkal béketűrőbb, hiszen lehet valami szép azért, mert tökéletesen látja el funkcióját, de igaz ez fordítva is: az esztétikai érték önmagában is funkcióhordozó lehet. Végső soron erre a megállapításra jutott Boško Petrović is, amikor az ötvenes években művészetét a textilre is kiterjesztette. Lelkesedése azután odáig vitte, hogy néhány év alatt a textilt mások művészetére is kiterjesztette, megnyerve az ügynek a hazai képzőművészet olyan eminens képviselőit, mint Milan Konjović, Ács József, Sáfrány Imre, Edo Murtić, Ankica Oprešnik, Stojan Čelić, Stevan Maksimović vagy France Slana. Vállalkozásában a lehető legkiválóbb segítőtársa akadt Tobolka Etelka személyében, aki ekkor már a falikárpitjairól híres Augussonban tanult, s aki az e vidéken honos, viszonylag egyszerű, s korlátozott kifejezési lehetőségeket nyújtó szövés technikák helyébe újat hozott, elindítva ezzel textilművészetünk új fejezetét. Boško Petrović és Tobolka Etelka nevéhez fűződik az Atelje 61 szövőműhely létrehozása, amelynek három évtizedes tevékenységébe nyújt átfogó betekintést az újvidéki Sportközpontban megrendezett tárlat.

Varázslatos, öntörvényű világ ez. Noha e kárpitok megálmódói kevés kivételtől eltekintve festők voltak, ezek a textílek nem pusztán a festészet vetületszálakra és kereszt-szálakra történő leképzését jelentik. Nem több és nem kevesebb ez, mint a festészet, hanem egész egyszerűen: más. Más, mert a kifejezőmód, a szövés gyakorlata a megvalósulás során fedezetté vált. Fedezetté egy olyan korban, amelyben a festők keze közül naponta szakad ki meggondolatlanul nemcsak a forma, hanem a tartalom is. A műves munka, a szövés, szinte észrevétlenül beolvad a formába, és ott fejt ki áldásos működését. Az Atelje 61 legnagyobb érdeme éppen az, hogy idejekorán tisztázta: sem a textilművészetnek nem kell utánoznia a festészetet, sem a piktúrának a textil művészetét, hanem meg kell találni a textil, a gyapjú, a pamut saját művészi kifejezési formáit, lehe-

tősegeit, nyelvét. A műhely köré csoportosuló kiváló textilművészek, Tobolka Etelka, Nada Poznanović-Adžić, Giga Đuragić, Jagoda Bujić s a műfajjal rövidebb-hosszabb ismeretséget kötő festők, mint Ács József, Sáfrány Imre, Milan Konjović, Pavle Blesić vagy a fiatalabb nemzedék tagjai közül Milica Mrđa-Kuzmanov, Branislav Gibarov, Milenko Prvački, a festőiségen túlmenően felfedezték az anyagban rejlő plaszticitás lehetőségét, az anyag sokféleségét, a színek játéka mellett a felületek erejét, a fonál tartásának-esésének, nyugalmanak, légységének és szilárdságának bőségesen kiaknázható szépségét, azt a másságot, amelyet a papírtól, vászontól, rézlaptól eltérően ez a magas szinten művelt ősi mesterség nyújthat.

A három évtized természetből nyújtott kiváló válogatás előtt a textilművészet szuverén volta felől immáron teljesen meggyőzött szemlélő valami többlettel telítődik, aminek talán nem is tud nevet adni, ami talán abból adódik, hogy a jó, hosszú távon is marandó üzenetet rejtő művek ereje nemcsak a tudatos, hanem a tudattalan antennáival is fogható. Legyen az festmény, zenemű, vers vagy akár falikárpit.

NÁRAY Éva

Milica Mrđa-Kuzmanov: Jakob létrája, 1990